

P
R
O
S
T
O
R

Elena Fischerová

Paradise Garden

Přeložila Kateřina Klabanová

•

•

•

•

•

•

•

P R
O S T
O R

Elena Fischerová

**P R
O S T
O R**

Elena Fischerová
Paradise Garden

Přeložila Kateřina Klabanová

Praha, 2025

**P R
O S T
O R**

Elena Fischerová

Paradise Garden

Z německého originálu Paradise Garden,
vydaného nakladatelstvím Diogenes Verlag
v Curychu v roce 2023,

přeložila Kateřina Klabanová.

Vydal PROSTOR, nakladatelství, s. r. o.,

Nad Spádem 649/10, 147 00 Praha 4,

v roce 2025 jako svou 722. publikaci

a 37. svazek edice Současná světová próza.

Redakce textu Marta Eich.

Jazyková korektura Jarmila Slavíková.

Odpovědná redaktorka Lenka Vosičková.

Grafická úprava Toman Design.

Sazba a grafická úprava obálky Adam Lederer (ProAL).

Na obálce použita reprodukce obrazu

Green Day od Laury Croninové.

Foto autorky na záložce Julia Sellmann / Diogenes Verlag.

Vytiskla tiskárna PBtisk a. s., Příbram.

V českém jazyce vydání první. Stran 304.

Copyright © 2023 Diogenes Verlag AG Zürich

All rights reserved

© Elena Fischer 2023

Czech edition © Prostor 2025

Translation © Kateřina Klabanová 2025

Cover picture © Laura Cronin 2022

ISBN 978-80-7260-628-3

P R
O S T
O R

eprostor.com

prostor@eprostor.com

fb.com/nakladatelstvi.prostor

instagram.com/nakladatelstvi_prostor

Tohle léto mi umřela máma.

Z písničky v rádiu zbyl jen zvuk namísto pozvánky ke zpěvu, i když jsme ani jedna text neznala. Z lijáku zbylo jen počasí, a ne příležitost vyběhnout ven a tancovat bosky v louži.

Možná to zní poeticky, ovšem jenom na papíře. Přijít o mámu ve čtrnácti je na hovno. A smutek stoupá a klesá jako příliv a odliv, ale nemizí.

Mámin pohřeb se konal za nejparnějšího dne roku. Nebe zářilo bíle a ptáci z něj div nepadali, vešky se stáhly do stínu za náhrobky. Kolem cestičky kvetly růže a vítr přinášel jejich sladkou vůni až ke hrobu. Vedro protahovalo čas a zpomalovalo všechnen pohyb.

Potily se mi ruce a já si je otírala o šaty a civěla jsem do jámy u nohou. Na dně tam ležela rakev, na ní slunečnice a v ní moje máma. Obličej v rámu černých kudrlin, červeně namalovaná pusa s potutelným úsměvem, lýtka v bílých kovbojských kozačkách, alespoň tak jsem si ji představovala.

Zároveň jsem měla pocit, že se každou chvíli musí objevit vedle mě a zachránit mě. Uhladí si sukni a prohrábne vlasy. Pak řekne něco jako: „Netvař se jak na funuse, kdo se na to má koukat!“ Dá mi pusu na šesťku, vezme mě za ruku a rozběhneme se spolu pryč, jako tolikrát.

Jenže máma se samozřejmě nedostavila.

Zato se dostavila první menstruace.

Kněz hodil na rakev hlínu. „Tělo naší sestry ukládáme do země, neboť člověk je prach a v prach se obrátí,“ pronášel tak zvláště zpěvavě a ze mě crčela teplá a živoucí krev. Blesklo mi hlavou, že snad taky umírám, a nejradši bych se byla vrhla dolů za mámou. Připadalo mi jako zrada těla, že začalo krvácet právě teď. Stála jsem tam bez hnutí. Zavřela jsem oči a doufala, že mě tak nikdo neuvidí. Doufala jsem, že si nikdo nevšimne, jak jsem právě dospěla v ženu.

Snažila jsem se vtáhnout ten proud silou vůle zpátky, ale přitažlivost byla silnější. Krev mi tekla po vnitřní straně stehen, jako by se taky chtěla obrátit v prach. Stiskla jsem nohy k sobě a cítila, jak se mi vpíjí do žlutých letních šatů.

Kdyby tu byla i babička, sevřela by rty, až by se ty linky v koutcích stočily dolů. Jí by proudem tekly slzy. Protože v sobě schovávala snad celou nádrž, která by vydala na potoky pláče. Nebo měla tvář tak vrásčitou proto, že z ní vyždímala veškerou vláhu a nezůstalo nic než vyprahlost.

A já se v den, kdy mi umřela máma, rozpadla. Přetrval jen sled písmenek, která kdysi tvořila jméno.

Máma mi říkala Billie. B-i-l-l-i-e.

Rty se jí přitom pohnuly krátce, sotva znatelně. Jak se doopravdy jmenuju, jsem se dozvěděla, když mi bylo sedm. První školní den nás paní učitelka postupně

vyvolávala. Zůstala jsem já spolu s úplně cizím jménem.

„Billie je domácí Erzsébet,“ vysvětlila mi máma. Vyslovila to dokonale. Maďarsky jsem sice trochu rozuměla, ale tohle mi znělo spíš jen jako nadávka.

„Proč jsi mě rovnou nepokřtila Billie?“

„Tvoji babičce se to nezamlouvalo,“ povzdychla si máma. Já babičku neznala, ale že se jí nelíbilo nic, co měla ráda máma, jsem už vyrozuměla.

„Proč se jí to nezamlouvalo?“ chtěla jsem vědět.

„Jméno Billie není v bibli.“

„A Marika v bibli je?“

Máma zavrtěla hlavou. „Ne přímo,“ dodala. „Ale Marika znamená dar Boží. Teda v *jednom* významu.“

„Takže znamená ještě něco dalšího?“

Máma se zakřenila, až jí bylo vidět zlatou stoličku.

„Vzpourná. Jenže na to tenkrát babička nepomyslela.“

2

Ale teď zpátky na začátek.

Všechno totiž začalo posledním školním dnem.

Začalo to písničkou v rádiu.

Začalo to velkými plány.

Možná to začalo vším dohromady.

Každopádně jsem dorazila domů právě včas, abych

s mámou mohla hádat. Tuhle výherní soutěž jsme si nikdy nenechaly ujít.

„Ztiš to,“ napomenula jsem ji, jen jsem vešla do obývacího pokoje.

Slyšela jsem moderátora už na pavlači a nejspíš neušel ani sousedům.

„Pšt,“ sykla máma a položila si prst na rty. Druhou rukou držela telefon. Nejspíš i předem vytukala číslo. Soutěžily jsme snad tisíckrát.

Seděla na gauči, pohupovala levou nohou a na čele se jí leskly perličky potu. Odpolední vedro se nedalo vydržet. Máma zotvírala okna, ale v pokoji se vzduch stejně ani nehnul.

Sotva jsem dosedla vedle ní, moderátor odpočítal začátek.

„Tři dva jedna,“ zahlaholil a vzápětí se ozvaly první tóny.

„*Wicked Game!*“ vykřikla máma.

„Ani náhodou,“ vyhrkla jsem. Hned jsem melodii poznala. „Je to *All My Tears!*“

„Seš si jistá?“

„Honem, zmáčkni to!“ poháněla jsem ji.

Protože nestačilo písničku poznat, musely jsme se i včas dovolat. Nejvíc dokázalo naštvat, když se člověk dostal do vysílání, ale hádal špatně. Máma zmáčkla tlačítko a přiložila si telefon k uchu.

Vyhrát peníze pro nás znamenalo strašně moc.

Tam, kde jsme žily, si totiž většina lidí slovo „výhra“ dávno vyškrtla ze slovníku.

Na kraji města nebydlel nikdo dobrovolně. Náš dům byl nejvyšší z pěti paneláků postavených do půlkruhu a dohromady tvořily takovou pestrobarevnou čtvrť. Co blok, to jiná barva, ten náš měl nevýraznou žlutou.

Když někdo uvedl tuhle adresu, třeba u pohovoru, věděli všichni, která bije. Děkujeme za váš zájem, další, prosím. Máma by o tom mohla povídat.

Zadržela jsem dech a napočítala do čtyř. Čtyři-krát to zazvonilo – a najednou jsme se slyšely v rádiu.

Samým vzrušením jsme si skákaly do řeči. Máma přecházela z němčiny do maďarštiny a zpátky jako vždycky, když byla celá pryč. Ale moderátor nám stejně rozuměl. Nakonec nám řekl, ať nezavěšujeme. Nemohly jsme uvěřit, že se na nás konečně usmálo štěstí.

„Snad nám to ta smyčka nepožere?“ strachovala se máma. Dala telefon nahlas a drbala si ucho. Úplně jí hořelo.

Čekaly jsme jen pět minut. Pak nám nějaká paní pogratalovala a chtěla po nás číslo účtu. Máma jí ho diktovala z karty, jako by odříkávala modlitbu a předeem věděla, že bude vyslyšena.

Když položila sluchátko, prohlásila: „Letos pojede na dovolenou!“

„Na opravdickou dovolenou?“ ujišťovala jsem se. Už jsem před sebou viděla, jak větřík načechrává listy palmám, viděla jsem písčnou pláž a samozřejmě jsem viděla moře.

„Na opravdickou dovolenou,“ přitakala. Pak vstala, aby se nachystala do práce.

Natáhla jsem se na gauči. V tom vedru se mi klížily oči. Zavřela jsem je a poslouchala šumění sprchy. Za chvíli se máma znovu objevila v obýváku hvězdně vyfuknutá, jak tomu říkala. V tričku s flitry, až ve slunečním světle vážně zářila, v upnutých džínách a bílých kovbojských kozačkách zdobených třešničkami. Na rozloučenu mi dala pusu a vyrazila autobusem do města na večerní šichtu.

Máma měla dvě práce.

Dopoledne uklízela skleněnou krabici složenou z menších skleněných krabic, kde pracovali kravaťáci v oblecích za fůru peněz. Kromě uklízení jim taky obstarávala sponky na papíry, dopisní obálky a zvýrazňovače – a někdy i chladicí patrony. Občas se tam stávalo, že někdo narazil do dveří nebo do stěny. Po večerech obsluhovala máma v jednom baru.

„Bar nás sice udržuje v náladě,“ říkala, když pak přepočítávala dýška, „ale uklízení nás drží při životě.“

Ve firmě, kde dělala, vídávala máma ty nejpraštnější věci. To proto, že sama zůstávala neviděna. Když v džínách a zástěře procházela po chodbách, doplňovala papíry do tiskáren nebo myla záchody, nebral ji nikdo na vědomí. Všichni si tam na ni za ta léta zvykli jako na pojízdnou skříňku nebo na stojací lampu. Teprve když přišla domů, převlíkla se, rozpustila si vlasy a pusu si přejela červenou rtěnkou, byla taková, jaká být chtěla.

Jednou za směnu musela máma projít všechny kanceláře a vysypat koše na papír.

„Charakter člověka poznáš podle toho, jak zachází s tím, co už nechce,“ říkala máma.

Chlápek na konci chodby cpal do koše na papír úplně všechno: zbytky jídla, kelímky s nedopitým ká-
fem, cédecčka, boty. Jednou tam máma našla kapesník
od krve. Nemohla koš jen tak vysypat, denně ho musela
vlastnoručně přebírat. Z jeho koše na papír vytahala
půl chlápka života.

Když se máma večer vrátila z baru, byla jsem ještě
vzhůru. „Šoupni se,“ popostrčila mě a vlezla si ke mně
do postele. Otočila se tak, že jsme ležely tváří v tvář.

„Můžeme za ty peníze jet k moři?“ zeptala jsem se.

„Jasně, kam bys chtěla?“ usmála se máma.

„K Atlantiku. Nebo do Karibiku.“

Když jsem myslela na moře, nikdy jsem se nenu-
dila. Buďto panovalo vlnobití, nebo tyrkysová voda vy-
padala úplně jako na obrázcích ve výloze cestovních
kanceláří. Tak i tak jsem po něm toužila. Někdy mě ta
touha sužovala jako štípanec na místě, kde se nemůžu
poškrábat, protože tam nedosáhnou.

„Já bych nejradši na Floridu,“ zasnila se máma.

„A po ránu bych si tam na pláži dávala ty jejich pa-
lačinky.“

„To se rozumí,“ souhlasila jsem a zakručelo mi
v břiše.

Máma byla do Floridy blázen od chvíle, kdy viděla

ten film, jak holčička s mámou bydlí v obytnáku. Jinak se v něm nic moc neděje. „Proč někdo točí film, kde se nic neděje?“ zajímalo mě. Když jsem psala příběh, dělo se toho v nich vždycky spousta. „Dokud se nic neděje, může se stát cokoliv,“ prohlásila máma a tak nějak to souhlasilo.

Vstala.

„Víš co? Dáme si je hned.“

A zmizela v kuchyni.

Lepší palačinky než ty máminy jsem nikde nejedla. Dělal je vždycky, když bylo co slavit. A u nás se slavilo každou chvíli. Třeba narozeniny. Nejen ty naše, ale všech dětí v baráku. A těch tu bylo jako smetí.

Přinesla mi do postele talíř palačinek a zeptala se: „Nelezou ti už i nosem?“

Ptala se tak vždycky.

„Říká se ušima,“ připomněla jsem jí, namočila jsem ukazováček do sirupu a olízala z něj tu javorovou dobrotu. S frazeologií měla máma v němčině pořád ještě problém. Lámala věci přes nohu, šla hlavou proti plotu a říkala: „Tenhle idiot by se měl konečně chytit za čelo!“

Sedla si na kraj postele.

„Všechno se časem zají.“

„Třeba písnička,“ přikývla jsem jen.

Někdy jsem si totiž nějakou písničku pouštěla pořád dokola, až jsem po čase vlastně už ani nevěděla, proč se mi kdysi tak líbila.

„Třeba. Nebo člověk,“ dodala. „Ale ty ne. Ty se

nikdy nezajíš.“ Máma mě objala, div mi talíř nevyrazila z rukou.

V noci, když máma už dávno spala v obýváku, jsem ještě jednou vylezla z postele. Otevřela jsem okno a vyklonila se ven do tepla letního vzduchu.

Bydlely jsme skoro až nahoře. Sedmnáct pater nad zemí. Odtud by člověk krásně viděl na moře, kdyby tu bylo. Jenže místo něj jsme se dívaly na dálnici. Vinula se chráněnou krajinnou oblastí a rozřezávala zeleň na dva díly. Šumění aut neustávalo a my ho už sotva vnímaly. Dřív mě ukolíbávalo. „Slyšíš to moře?“ šepťávala máma.

O prázdninách provoz houstl. Někdy nám máma nalila džus, přidala do velkých skleniček led, ozdobila je růžovým brčkem a do citronu píchla párátka s deštníčkem. Vtiskla mi koktejly do ruky, vzala dvě lehátka a postavila je na pavlač mezi dveře od bytu a zídku s napůl odloupanou omítkou.

Pak jsme si hrály na dovolenou.

Posadily jsme se vedle sebe, máma v bílých bikinách, já v plavkách, a vystavily jsme břicho sluníčku. Radovaly jsme se, že už jsme tam, zatímco ostatní trčí v autě. Na dálnici.

Stála jsem u okna a naslouchala.

Pravda mi došla teprve teď. A pravda byla taková, že by nám ani za mák nevadilo vyměnit si to. Že by nám bylo nekonečně milejší trčet v autě, protože by nás dovezlo do Itálie, Francie nebo do Španělska.

Seděla jsem na pavlači a prohlížela si katalogy cestovních kancelářů. Měly snad tisíc stránek a lesklou obálku.

Pán v cestovce se zeptal, kampak bych ráda vyrazila, ale to jsem ještě sama nevěděla. Jen jsem chtěla mámu překvapit nějakým skvělým nápadem.

„K moři!“ odpověděla jsem.

„Po Evropě?“ sondoval pán a já kývla.

„Do Portugalska, Španělska, Francie, Itálie, Řecka?“

„Přesně,“ potvrdila jsem. „A mohla bych dostat taky katalog Maďarska?“

„Maďarsko ale neleží u moře,“ podotkl a sbalil mi do tašky štos katalogů.

Že Maďarsko neleží u moře, jsem přirozeně věděla i bez něj, navíc bych tam mámu v životě nedostala. Ale ráda jsem si ho prohlížela aspoň na obrázcích.

Byla jsem už ve dveřích, když mě něco napadlo.

„Máte i katalog Floridy?“

Ted' jsem střídavě zírala na bleděmodrou oblohu nad sebou a na ulici vedoucí tyrkysovou vodou. Viděla jsem palmy a pláže s pudrovým pískem před růžovými hotely a u nich obří bazény a terasy s proutěnými houpačkami a zahrady, kde květy dosahovaly velikosti fotbalových míčů.

A pak jsem uviděla ceny.

Všechno stálo tolik, že jsme si nemohly dovolit ani

letenku tam. Nemohly jsme si dovolit žádnou letenku, i kdyby se na sedadle smělo střídat.

Zaklapla jsem katalog s Floridou a zavřela oči. Sluníčko už se vyšplhalo vysoko a zbarvilo mi temnotu za víčky doruda. Měla jsem celou pavlač jen pro sebe, ale věděla jsem, že to tak dlouho nevydrží. Svůj život jsme tu s mámou nepřenášely ven samy. Jakmile se oteplilo, dělily jsme se o pavlač se všemi sousedy, protože na naší straně nikdo balkon neměl.

Patřila k nim třeba Luna. Byla starší než já, ale mladší než máma. Kolik přesně jí je, jsme nevěděly. Někdy říkala třiadvacet a jindy zase dvaatřicet. Pravda si hrála na schovávanou někde mezi. Věk u Luny závisel na tom, jak stará si připadala. Pracovala kousek od baráku ve studiu Sunset. Když si někoho oblíbila, pustila ho do solárka zadarmo. Po kapsách džín vždycky nosila žetony, aby je mohla používat místo mincí. Měla jsem Lunu ráda a máma taky a Luna zase nás. Ale to nám v tomhle případě bylo k ničemu, protože já na solárko ještě neměla věk. Mohlo se do něj až od šestnácti. Opakovaně jsem se pokoušela Lunu přemluvit, ale ona jen vrtěla růžově obarvenou hlavou. A máma se opalovat ve studiu nepotřebovala. Když v zimě plet většiny lidí už zase připomínala kabanos, byla ta mámina ještě snědá. „To je tou romskou krví,“ říkávala s povzdechem. Nemohla pochopit, proč i za tuhle výhodu musí tak draze platit.

Rozevřela jsem další katalog. Itálie se Floridě samozřejmě vyrovnat nemohla, ale i tam vypadaly pláže

lákavě a dělala se tam skvělá pizza. A to je samo o sobě co říct. Srovnávala jsem hotely a kempy. Listovala jsem tam a zpátky a zase od začátku. Netrvalo dlouho a došlo mi, že tohle nám naše výhra prostě nepokryje. Vydá možná na novou matraci a jeden dva výlety do většího zábavního parku. Snad vystačí i na roční permanentku do bazénu. Celá možná na cestu do Itálie naším nissanem. Ale co pak?

„Chystáte se někam na léto?“ ozval se najednou hlas vedle mě. Byl to Ahmed. Přes rameno mu visela sportovní taška a na ní se bimbál pár boxerských rukavic. Ahmedovi se kůže leskla potem, ale v tomhle počasí se dalo těžko odhadnout, jestli někdo míří na trénink, nebo se z něj vrací. Ahmed měl pleť ještě tmavší než máma. Oficiálně byl Izraelec, jenže taky Palestinec. To mi nešlo moc do hlavy, ale nijak jsem se tím nezaobírala.

Chvilku jsem přemítala, jestli mu mám vykládat, že jsme vyhrály, a nakonec jsem to neudělala. Aby mu to nebylo líto. Ahmed přijel do Německa studovat chemii, ale bůhvíproč ve studiu moc nepostupoval. Když se ho máma ptala, jak se mu vede, zasmál se vždycky a prohlašoval: „Dobře, dobře!“ Poslední dobou teda spíš mlčel. Věděla jsem, že roznášel letáky a že o tu práci přišel.

„Chceme jet k moři,“ oznámila jsem mu. „Ale nejspíš stejně zůstaneme tady.“ Odložila jsem katalog s Itálií vedle sebe na zem. „Všechno je děsně drahý.“

„No a co Severní moře? Není tak daleko a slyšel jsem, že je tam moc hezky.“

Ahmed odemkl dveře. Bydlel hned vedle nás. Když jsme s něčím potřebovaly pomoc, zaklepaly jsme na něj. Náramnou silou a velkýma rukama otevřel každou sklenici marmelády. Já si ho oblíbila. Voněl mýdlem a šišou a měl ty nejdelší řasy na světě, alespoň co jsem kdy viděla. Navíc míval i bezva nápady.

Vstala jsem. Nejradši bych se rovnou rozeběhla zpátky do cestovky pro katalog s německou prázdninovou nabídkou. Ale odpoledne měli zavřeno. Místo katalogu jsem si ven vzala svůj školní atlas, papír, tužku a kalkulačku. Rozevřela jsem atlas a hledala mapu s celým Německem. Na sever se odtud dalo dojet hned po několika dálnicích. Nevedly samozřejmě až k moři. Nikdo nechtěl sedět na pláži, za kterou se řítí auta. Ale okresek tam pokračovalo dost. Našla jsem si nejkratší trasu. Pak jsem si poznamenala název nejbližší obce. Dala jsem se do počítání. Na benzín by nám peníze vystačily. Možná dokonce i na jednu noc v hotelu.

Potom jsem přikreslila sluníčko, pláž a vlny a nahoru jsem připsala „Severní moře“.

„Co to tu děláš?“ ozvala se za mnou máma.

Před deseti minutami se vrátila z práce. Nemusela jsem se ani otočit, abych věděla, že pracovní džínny a tričko leží na zemi v chodbě. Když přišla z firmy, jednoduše ze sebe všechno shodila. Pak šoupla oběd do mikrovlnky.

Přinesla mi kouřící lasagne a naklonila se nad opěrku lehátka.

„Myslela jsem, že máš prázdniny,“ podotkla, když uviděla atlas.

„Plánuju nám dovolenou.“

Vzala jsem si talíř a postavila ho vedle sebe na zem. Máma si přitáhla svoje lehátko blíž ke mně.

„Ukaž.“

Po třech vteřinách mi poznámky vrátila.

„Ne. To ani náhodou. Jak jsi na to přišla?“ zkřížila si ruce na prsou.

„Proč ne?“ nechápala jsem.

„Co bysme dělaly u Severního moře?“ ptala se. „Mrzly na pláži? A vítr nám přece leze krkem.“

„Je tisíc stupňů. Mrznout tam rozhodně nebude-me.“

„Pojedeme do Francie,“ prohlásila máma a opřela se.

„Francie vychází moc draho,“ namítla jsem. „Máme sotva tak na jízdu tam. Kde budeme spát?“

„Něco už vymyslíme,“ prohlásila máma a upila mi kolu.

„Jo? Co asi?“

„Je teplo. Můžeme spát venku.“

„A když bude pršet?“

„Tak přespíme v autě.“

Protože viděla můj výraz, dodala: „Víš, že někdo v autě bydlí celej život? Vsadím se, že si ho nechává co rok přelakovat.“

Náš nissan jsem měla ráda. V tom problém ne-
byl. Dopřávaly jsme si luxus jen v něm. I když větši-
nou jsme jezdily autobusem. Někdy jsme si dokonce
koupily i jízdenku. Nissanem jsme si do města vyjely
jen občas zkraje měsíce.

Potíž spočívala v tom, že mu před rokem propad-
la technická. Krom toho se špatně zavíraly dveře spo-
lujezdce. Ale máma na to šla rafinovaně: připevnila
dveře kouskem šňůry k rámu. V zatáčkách jsem je te-
da stejně musela pevně držet jako milovanou bytost
nad propastí.

„Představ si, že horliví policajti tě budou buzerovat
za takovou blbost, místo aby honili opravdický zločin-
ce,“ rozčilovala se jednou.

Jenže já se tak snadno nevzdávala.

„U Severního moře je hezky,“ hájila jsem návrh.

„A odkud to víš?“

„Od Ahmeda. Odkud víš ty, že tam hezky není?“

„Něco prostě vím a basta.“

Nešlo mi do hlavy, co máma proti Severnímu mo-
ři má. Vstala jsem, zvedla štos katalogů a hodila je na
zem.

„Co děláš?“ vyjela máma.

„Když všechno víš, nemusela jsem je vůbec nosit.“

Chvilí civěla na katalogy. Na tom nejhornějším
byl plameňák.

„To je Florida?“

Kývla jsem.

Máma si pošoupla sluneční brejle do vlasů.